

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Вінницький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Анотація

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-правового режиму обігу зброї. Доводиться, що для регулювання суспільних відносин у такій важливій для безпеки держави сфері як обіг зброї необхідно використовувати особливий порядок правового регулювання – адміністративно-правовий режим.

Ключові слова для електронного пошуку: правовий аспект обігу зброї в Україні.

Abstract

The article is devoted to the study of the administrative-legal regime of weapons circulation. It turns out that in order to regulate social relations in such an important sphere of security of the state as the circulation of weapons, it is necessary to use a special legal order - an administrative-legal regime.

Keywords for electronic search: the legal aspect of arms circulation in Ukraine.

Вступ

Сьогодні в Україні суспільні відносини, пов'язані з обігом зброї, регулюють майже 90 нормативно-правових актів, серед яких - накази, постанови, укази, навіть закони, тому далекій від збройової тематики людині це може здатися дивним, але факт залишається фактом - за 27 років існування нашої країни як незалежної держави досі не прийнятий такий нормативно-правовий акт, як Закон «Про зброю». На розгляді Верховної ради знаходяться більше 20-ти Законопроектів, декілька з яких навіть пройшли друге читання - але далі цього справа з мертвої точки не зрушила.

Результати дослідження

Сформована ситуація в даній сфері настільки дивна, що, приміром, ви не знайдете юридичного визначення поняття «зброя» у жодному з діючих підзаконних актів. Цікаво, що це чомусь ніяк не заважає судовим органам влади приймати судові рішення при розгляді справ про адміністративні порушення, пов'язаних зі зброєю. А між тим, у юридичній практиці доводиться керуватися декількома розрізненими доступними нормативними актами, вишукуючи з них необхідну інформацію «по крихтах». [1]

Перш за все це:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему»; [4]

2. Наказ МВС України № 622 від 21.08.1998 «Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів»; [5]

3. КУпАП (Кодекс України про адміністративні правопорушення), стаття 174: «Стрільба з вогнепальної, холодної металеві чи пневматичної зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку»; [2]

4. ККУ (Кримінальний кодекс України), частина 4 стаття 296: «Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, якщо вони вчинені із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень». [3]

Для простоти розгляду питання, щодо правового регулювання користування пневматичною зброєю, вважаю за потрібне викласти матеріал у вигляді розвіювання або підтвердження найбільш поширених думок:

Думка № 1. "Пневматика - це не зброя. Раз продається скрізь, значить, це просто іграшка."

Невірно. Хоча в законі немає чіткого визначення терміну «Зброя», в юридичній практиці суди та експерти керуються наступним трактуванням:

Зброя - пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно здатні для враження живої чи іншої цілі, які не мають іншого виробничого чи господарсько-побутового призначення.

Як бачимо, будь-яка пневматична зброя, що стріляє металевими кулями, повністю підпадає під дане визначення. А от, скажімо, приводи для гри airsoft і маркери для paintball - ні. Тому що вони не призначені для ураження цілі, нанесення їй пошкоджень.

Думка № 2. "Так як пневматика вважається зброєю, значить, на її придбання, зберігання і носіння потрібен дозвіл."

Не зовсім так. У Положенні Кабміну № 576 від 12 жовтня 1992 «Про дозвільну систему» дослівно сказано наступне:

До предметів, матеріалів і речовин [...], на які поширюється дозвільна система, належать: вогнепальна зброя [...], бойові припаси до неї, холодна зброя, (арбалети, мисливські ножі тощо), пневматична зброя калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначені патрони. [4]

Таким чином, пневматична зброя калібру 4,5 мм не підпадає під дію дозвільної системи, і може перебувати у вільному продажу. Але це ніяк не скасовує того факту, що пневматика - це все ж таки зброя.

Що ж стосується пневматики великих калібрів, то її вільний продаж можливий тільки за умови обмеження швидкості польоту кулі 100 м/с. Враховуючи, що конструктивно це забезпечити дуже складно (при незмінній потужності гвинтівки швидкість буде залежати від маси кулі), склалася наступна практика: продаж будь-якої пневматичної зброї калібру 4,5 мм ліцензуванню не підлягає, а зброю калібром 5,5, 6,3 і більшого необхідно купувати, тільки отримавши на це дозвільні документи.

Думка № 3. «Пневматика 4,5 мм - це не рушниця, і сейфа для зберігання не вимагає. Можу носити і возити зарядженою, і мені нічого за це не буде.»

Тут має місце юридична колізія. Перш за все, пневматика калібром 4,5 - це зброя. Хоча вона не підлягає ліцензуванню, однак згідно з Інструкцією МВС № 622 від 21.08.1998 р. на неї повною мірою поширюються як встановлені правила зберігання, так і техніка безпеки при поводженні з нею. [5]

Кількість зброї, яку може мати громадянин України, не обмежена, однак власник зброї повинен забезпечити її безумовну схоронність.

З іншого боку, Кодекс України про Адміністративні Правопорушення не передбачає відповідальності за порушення правил зберігання, носіння та перевезення пневматичної зброї калібром не більше 4,5 мм і швидкістю польоту кулі до 100 м/с (статті 174, 190-195 КУпАП). [2]

Однак задуматися над питанням про зберігання гвинтівки або пістолета в будинку все ж рекомендуємо. Незважаючи на те, що, на відміну від вогнепальної зброї, при придбанні пневматики ваш дільничний інспектор не буде про це поінформований і не стане регулярно навідуватися, контролюючи правила зберігання, порушувати їх все одно не рекомендуємо - хоча б з міркувань техніки безпеки. Пам'ятайте, що якщо у вашу відсутність доступ до пневматичної зброї отримують неповнолітні, і станеться нещасний випадок або буде зафіксовано факт хуліганства (стрільба з вікон і т.д.) - відповідати за це будете саме ви.

Думка № 4. «З пневматикою можна відмінно полювати на качку. А з найпотужнішою - і на зайця, і на лисицю.»

Категорично невірно. З пневматикою полювати заборонено.

Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 р. говорить:

Стаття 20. Заборони щодо здійснення полювання. З метою раціонального використання мисливських тварин, охорони диких тварин, а також середовища їх перебування забороняється [...] полювання із застосуванням або використанням заборонених знарядь та забороненими способами, а саме [...] **немисливської** (у тому числі військової) вогнепальної, **пневматичної** та іншої стрілецької зброї... [6]

На практиці, звичайно, все далеко не так просто, і прецедентів легального полювання з пневматикою в нашій країні поки що небагато. Але важливо розуміти, що всі інші варіанти є чистої води браконьєрством, а це стаття 85 КУпАП:

Стаття 85. Порушення правил використання об'єктів тваринного світу. Порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин) [...], яке мало наслідком добування, знищення або поранення тварин, тягне за собою накладення штрафу на громадян від шістдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з **конфіскацією** рушниць та інших знарядь і засобів вчинення правопорушення. [2]

Думка № 5. «Самооборона з пневматикою заборонена. Використовувати пневматичну зброю для власного захисту не можна.»

Чому ж. Формально, для самооборони пневматику використовувати можна. У всякому разі, спробувати. Якщо вже зовсім немає іншого виходу.

Взагалі кажучи, для захисту власного життя і здоров'я у разі явної загрози можна використовувати взагалі все, що попадеться під руку. Головне тут - не перестаратися.

ВИСНОВКИ

Єдиним рішенням проблем пов'язаних зі зброєю, які виникли на території сучасної України є створення Державного збройового кадастру, який буде містити відомості про зброю і боєприпаси, обіг яких дозволений на території України, а також прийняття Закону України «Про зброю», який зазначить порядок реєстрації, сертифікації, виробництва, реалізації, придбання та зберігання як пневматичної, так і інших видів зброї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Сулява О.Ф. Зброєзнавство: правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ. Монографія./ За редакцією проф. П. Д. Біленчука. - К.: Міжнародна агенція "BeeZone", 2004.-464 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: станом на 1 березня 2006 р. / Верховна рада України. – офіц.. видання.- К:Атіка,2006. – 198с.
3. Кримінальний кодекс України : за станом на 5 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2001. – 131 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. №576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему».
5. Наказ МВС України № 622 від 21.08.1998 «Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів».
6. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 № 1478.

Музиченко Вадим Михайлович – головний експерт сектору досліджень зброї відділу криміналістичних видів досліджень Вінницького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

Vadim M. Muzychenko - chief expert of the weapons research sector of the Forensic Research Department of the Vinnytsia Scientific-Research Experimental Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine